

ՀԱՅ ԵՐԵՐ ԿՈՒՍԱԿՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

«Կոնյակի» այս թիւի առաջին էջին վրայ, մեր հերթին, լոյս ընծայեցինք հայ երբէկ կուսակցութիւններու՝ Ս.Դ.Էշեպանեան Կուսակցութեան Կեդրոնական Վարչութեան, Է.Յ.Դաշնակցութեան Բիւրոյի և Ռ.Ա. Կուսակցութեան Կեդրոնական Վարչութեան միացեալ յայտարարութիւնը՝ ուղղուած հայութեան: Ծայտարարութիւնը սրբափ ու հեռատես թանձաճուսն է Զարբաղի պահանջատիրական պայմարի հետագայ գործունէութեան: Գոհունակութիւն պատճառող երկրորդ կէտն ալ յայտարարութեան այն է, որ Զարբաղով միասնակցացած հայութիւնը, ներկայ հանգրուանին կը շարունակէ մեայ միասնական և մեր ժողովուրդի զխաւոր քաղաքական հոսանքները սփիւռտի մէջ կը ցուցարբերն արքեպիսկոպոս, արհեստի, ազգային գերագոյն շահերու ճիշդ հետապնդում:

Զարբաղի պահանջատիրութիւնը յետ այսու գործընթաց մըն է, որ ոչ ոք պիտի կարենայ կասնցելն այն մեր ազգային արժանապատուութեան խնդիրն է այլևս, Զարբաղէի հրաժարելու, կամ առնուազն այդ հարցը լուծեան մատնելը՝ աններելի յանցանք է իւրաքանչիւր հայուն համար: Սակայն հարցի հետապնդման և պահանջատիրութեան տակնոտիական մշակելու ժամանակ, ինչպէս մեր նախորդ խմբագրականներէ մէկուն մէջ նշեցինք, անհրաժեշտ է սրբափ կեցումով:

Ազգային հարցերու լուծումը և յստակապէս հողային պահանջ քաղաքական կեանքի ցուցէ ամենաբարձր բնագաւառն է: Պատմութեան մէջ դժոխ ոչ մէկ ժողովուրդ, ուրիշ ժողովուրդի նը արժաքանակ սպիտի մէջ չէ փոխանցած իր իշխանութեան տակ գտնուող հողը, թէկուզ եղբայր ժողովուրդ մը միւս եղբորը... Լնտեսաբար երբ մենք ոտիք ելանք Զարբաղ պահանջելու համար պիտի չալկնայէինք, որ մէկ ամիսէն, կամ յետ համաժողովներու վիճարանութիւններու և որոշումներու... Զարբաղը պիտի վերադարձան իր տիրոջ: Լացը տակալու չէ լուծուած, հաւանաբար դժոխ մտօնի սպառնալիս չլուծուի, սակայն վերջին հաշուով Զարբաղը Լայտատանին է ստոր համոզուած պէտք է ըլլան: Անընտը ոչ մի ձեռնեղբայր նստիլը և հող անկնկալելը, ոչ ալ բարտի անիւնի սպառնալիլը ընդունելի ձևեր են: Ժամանակի վրայ տարածուող աշխատանքային ծրագիր մը կազմելու առաջնահերթ խնդիր է: Ինչքան կնքանք հետեւիլ զարբաղեան վերակառուցելու, նկատեցինք թէ նորերդային շատ ժողովուրդներ տակալու ըստ էութեան ծանօթ չեն հայ ժողովուրդի արդարացի պահանջին հետ: Վիճակը անելի լաւ չէ մեր դարաւոր թշնամիէն՝ թուրքէն հայկական հողերու պահանջատիրութեան ներկայացուցած վիճակը: Աշխարհի շատ ժողովուրդներ ազատ պատկերացում ունին Լայ Դատին մասին:

Հայ ժողովուրդի զգացական վիճակը, այն համոզումը թէ Զարբաղը վաղն իսկ պիտի միացուի Լայտատանին, հոգեբանական ծանր ցեղում առաջացուց երբ նորերդային գերագոյն Մարմինները մործեցին հայոց պահանջը: Խօսն այն մասին չէ թէ տրուած որոշումը արդարացի էր թէ ոչ, մենք բոլորս համոզուած ենք որ անարդար վերաբերմունք ցուցարբերուեցաւ և մնգ լաւ չհասկացան, սակայն մենք

հոգեբանական գտնի վրայ պատրաստ պէտք է զըտնելէինք մերթումին և մեր տեղափոխելիք «զինուորը» ճատարակի իրադատխտակի վրայ, պատրաստած պիտի ըլլայինք որպէսզի աստիճանական և մտածուած խալերով հասնինք «արմային»...

Երբէկ կուսակցութիւններու Ծայտարարութեան մէջ կարեւորութեան նշուած է Սուսկայիթի և Զարբաղի մէջ կատարուած ոճիրներու հետապնդման անհրաժեշտութիւնը: Այս պարագան նոյնպէս կարեւոր է որպէս թուս պահանջատիրութիւնը: Ոճրագործներուն անպատիժ մնալը, կամ դատավարութիւններու ձգձգուիլը կասկածներու տեղի կուտան, հետեւաբար ամէն գեղով և առանց ընկիւղան պարտիք հետապնդելու յոգեբանութեան ու հատուցում պահանջելու հատուցում ոչ միայն ոճրագործներէն, այլ անոնց նտին կեցած խմբաւորումներէն: Մենք համոզուած ենք, որ Սուսկայիթի մէջ կայացած կոտորածը, անոր յարտըրդ Զարբաղեան արհեստիութիւնը պատահականութեան արդիւն է չեն: Լարցը շատ անելի վտանգաւոր է քան կը կարծուի: Առաջին վտանգը ինչպէս այլ առիթով յիշած էինք, վերակառուցման կը վերաբարի: Պատին մէջ կնքած էր, զորս է որ լնացման տարիներու պտուղը հանդիսացող որքեր գոյութիւն ունին, իսկ այդ որքերուն մէջ բնակողները երբէկ պիտի չուզէին տեսնել վերակառուցման և հրապարակայնութեան յաջողութիւնը: Երկրորդ վտանգը փաներդիւրիքի և իշխանական շուկաները վտանգըն է, իսկ այս խմբաւորումները շատ լաւ գիտեն թէ փաներդիւրիքի և իշխանական շուկաները դժուար զխաւոր պատուարը շրջանին մէջ հայ ժողովուրդն է:

Արդ, մեր ժողովուրդը մայր հայրենիքի մէջ տարիներու վրայ տարածուող, աստիճանական հանգրուաններով աշխատանքային ծրագրի կը կարծուի, որպէսզի վերջ տայ լնացման տարիներու կուտակուած սխալներուն, թերութիւններուն, յուսալուծման, արտագաղթին և այլ յոռի երևույթներուն: Մշակուած ծրագիր իր մէջ պիտի պարփակէ, ինչպէս արդէն նշուեցան, Զարբաղեան դատը իր բոլոր երեսներով:

Պահանջատիրութեան ճամբուն վրայ սկսուած գործարկները, ցոյցերը, դատարկներն ու հացադուլները կատարեցին իրենց դերը, ուղի հարթեցին անելի մեծ ասպարէզներ. գնահատելի է մեր մտաւորականութեան, ղեկավարութեան, աշխատանքայնութեան ընդհանրապէս միատարր կեցումովը: Անշուշտ տեղ-տեղ երեսան եկան բացուածքներ, սակայն բարեբախտաբար շուտով սպիացան անոնք... Մեր ժողովուրդը այժմ պէտք է դիմէ յաջորդ մտածուած խալին, որովհետեւ գործարկներով կարելի չէ տարիներ շարունակ դատ հետապնդել, կարեւոր հարց է նաեւ հանրապետութեան տնտեսութիւնը, քաղաքացիի հանապազօրեայ հացը:

Վերջապէս, ինչպէս ծանօթ յայտարարութեան մէջ նշուած է, խուսափելով որոշ ծայրայնական միջոցառումներէ և գործելակերպէ, նոր պայմաններու ոգին համաձայն, ծրագրերն կազմելով, սփիւռտ-հայրենիք առաւել սերտանալով պիտի հասնին վերջնական յաջողութեան:

Երբէկ կուսակցութիւններու Ծայտարարութիւնը կը գտնուեցին մեզ, որպէսզի սփիւռտի մէջ առանձն կազմակերպուած զօրավիգ կենանք. հայ պահանջատիրութեան: